

Dne 15. dubna 2004 se uskutečnila na VA v Brně 5. terminologická konference. Jednalo se o akci Úřadu pro vojenskou standardizaci, katalogizaci a státní ověřování jakosti (Úř OSK SOJ). Jednání konference navazuje na pravidelná zasedání výboru pro terminologii resortu MO, který se zabývá projednáváním nově zaváděné vojenské terminologie na základě přistoupení ke strukturám NATO. Zájem o tuto oblast narůstá spolu s tím, jak se stále více osob zapojuje do konkrétní práce s dokumenty nebo orgány NATO.

Konferenci zahájil prorektor pro studijní a pedagogickou činnost VA v Brně plk. doc. Ing. Ladislav Rozsypal spolu s ředitelem Úřadu pro obrannou standardizaci, katalogizaci a státní ověřování jakosti Ing. Ladislavem Minarčíkem. Vlastní konferenci řídil ředitel odboru obranné standardizace Úř OSK SOJ pplk. Ing. Pavel Vosyka.

Konference shrnula dosavadní výsledky a poznatky v oblasti standardizace vojenské terminologie. Součástí konference byla také prezentace výsledků projektu českého obranného výzkumu „Vojenská terminologie“, zabývající se vytvářením anglicko-českého slovníku a francouzsko-anglicko-českého sborníku pojmů a definic.

V oblasti terminologie NATO je zavedena nová směrnice, na jejímž základě bude terminologie NATO dostupná přímým přístupem do databáze NATO. Smysl tohoto opatření spočívá především v tom, aby terminologie NATO, která je používána v dokumentech NATO na všech úrovních, byla pokud možno jen taková, která je pro NATO schválena, a tudíž nese označení „NATO Agreed“.

V rámci konference zazněly také příspěvky jednotlivých účastníků, kteří se s aktuální vojenskou terminologií profesně neustále setkávají. Výsledky terminologického úsilí jsou on-line dostupné prostřednictvím **informačního systému standardizace** (ISSTN) na webové adrese **www.stand.acr** prostřednictvím celoarmádní datové sítě (MIS i ŠIS).

Standardizace terminologie v resortu MO - 2004

Standardizace terminologie v resortu MO navazuje na proces standardizace terminologie v rámci celé Severoatlantické aliance.

Na základě probíhajících změn v NATO došlo v minulém období k výraznému posunu v oblasti standardizace terminologie NATO a její správy. Za důležitý považuji fakt, že byly nově definovány pojmy „standardizace“ a „interoperabilita“.

STANDARDIZACE

NORMALIZATION

Élaboration et mise en oeuvre de concepts, de doctrines, de procédures et de spécifications afin de réaliser et maintenir la compatibilité, l'interchangeabilité ou la communauté qui sont nécessaires pour atteindre le niveau requis d'interopérabilité ou pour optimiser

l'utilisation des ressources, dans les domaines des opérations, du matériel et de l'administration.

STANDARDIZATION

The development and implementation of concepts, doctrines, procedures and designs in order to achieve and maintain the compatibility, interchangeability or commonality which are necessary to attain the required level of interoperability or to optimise the use of resources, in the fields of operations, materiel and administration.

STANDARDIZACE

Tvorba a zavádění koncepcí, doktrín, postupů a modelů aby bylo možné dosáhnout a udržet slučitelnost, zaměnitelnost a shodnost, které jsou nezbytné k dosažení požadované úrovně interoperability nebo k optimalizaci využívání zdrojů, a to v oblastech operací, výzbroje a techniky a administrativy.

INTEROPERABILITA

interopérabilité

Aptitude à opérer en synergie dans l'exécution des tâches assignées.

interoperability

The ability to operate in synergy in the execution of assigned tasks.

interoperabilita

Schopnost společně jednat při plnění stanovených úkolů.

Terminologický program NATO a jeho aktuální zavádění do prostředí resortu MO

Terminologický program NATO je centrálně zastřešen Agenturou NATO pro standardizaci (NSA - NATO Standardization Agency) a je řízen koordinátorem pro terminologii (TC - Terminology Coordinator) NATO.

Koordinátor pro terminologii NATO má k dispozici Úřad pro koordinaci terminologie NATO (ONTC - Office of NATO Terminology Coordination) a spravuje informační systém NTMS (NATO Terminology Management System), kterým je udržována veškerá terminologická zásoba všech úseků NATO. Proti minulosti došlo k posunu v tom, že dříve v rámci NATO byla udržována databáze pomocí *Terminologického slovníku pojmů a definic v NATO* v rámci spojenecké publikace AAP-6. Nyní pomocí databáze NATO je udržována terminologie veškerých spojeneckých publikací a dalších dokumentů NATO.

Přitom je stanovena zásada, že v databázi bude vždy existovat k jednomu pojmu pouze jediná definice. Každý pojem ponese přívlástek, zda se jedná o projednávaný pojem nebo o schválený pojem.

Pojmy budou schvalovány obdobným procesem jako je schvalování platnosti standardizačních dokumentů NATO (STANAG a spojenecké publikace AP).

Při schvalování pojmů sehrávají důležitou roli jednotlivé složky, označované jako TA - Tasking Authority (odborné orgány pro oblast standardizace).

Proces tvorby a schvalování pojmů a definic je znázorněn na následujícím pracovním schématu (**schéma 1**).

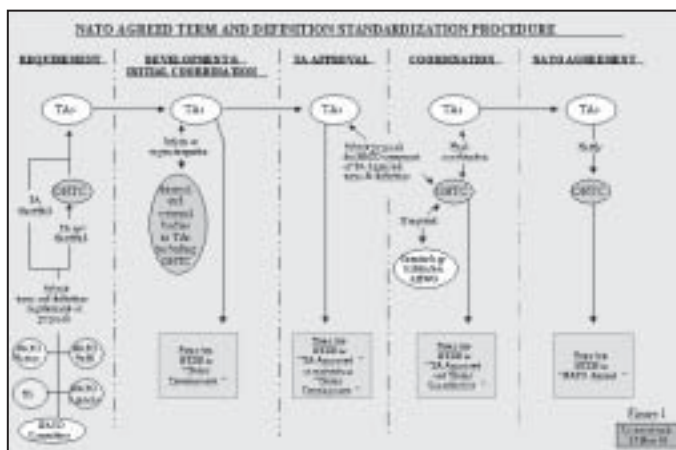

Schéma 1

Předpokládá se, že jednotlivé odborné orgány (TAs - Tasking Authorities) si vytvoří vlastní skupiny nebo panely pro tvorbu a správu jejich terminologie. V současnost existují v této oblasti pouze čtyři takovéto skupiny. Jednou je **terminologická konference Vojenského výboru NATO** (MCTC – Military Committee Terminology Conference) spravující spojeneckou publikaci AAP-6 (bývalá konference NATO pro terminologii – NTC, NATO Terminology Conference). Další skupinou je **terminologický panel** (panel číslo 2) v rámci pracovní skupiny AJOD WD (Allied Joint Operation Doctrine Working Group). Dále v rámci Rady pro komunikace NC3B (NATO C3 Board) existuje tzv. **terminologický syndikát**.

Posledním tělesem v této oblasti je **terminologický panel** v rámci Výboru pro standardizaci (NCS – NATO Committee for Standardization), jehož úkolem je správa terminologických pojmů v oblasti standardizace v rámci nově připravované spojenecké publikace AAP-42.

Obr. 1

Jak již bylo zmíněno, terminologie a zkratky NATO jsou spravovány v rámci centrální databáze, jejíž dostupnost bude na základě autorizovaného přístupu přímo do této databáze. Toto zpřístupnění platí od července 2004. Její předpokládaná úprava je uvedena na tomto schématu (**obr. 1**).

Obdobná procedura jako pro správu pojmů a definic se zavádí v oblasti **oficiálních zkratk NATO**. Jak je známo, dosud je tato proble-

matika zastřešována spojeneckou publikací AAP-15. K tomu byla v minulosti zřízena *ad hoc* pracovní skupina.

K projednávání zkratk v rámci NATO byla zřízena zvláštní pracovní skupina. (NASG – NATO Abbreviations Staff Group). Do procesu tvorby zkratk vstupují jak jednotlivé odborné orgány NATO (TAs – Tasking Authorities), tak i standardizační agentura NSA (NATO Standardization Agency).

Konečná verze podléhá vyhlášení v příslušné spojenecké publikaci, k čemuž je oprávněn na základě delegované pravomoci pouze ředitel NSA.

Za účelem sjednocování tohoto procesu se také zavádí centrální databáze zkratk v rámci Úřadu pro koordinaci terminologie NATO (ONTC), který je součástí NSA. V této databázi budou ukládány zkratky s příslušným doprovodným označením, zda se jedná o zkratku schválenou (*NATO Agreed*) anebo projednávanou (*Under Development*).

Celkový proces tvorby zkratk je uveden na následujícím schématu (**schéma 2**).

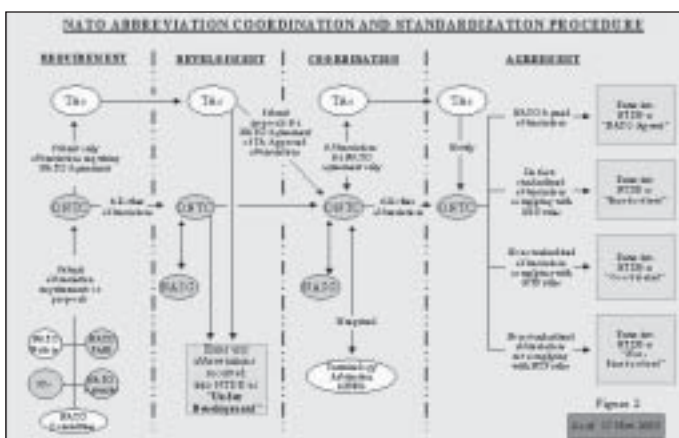

Schéma 2

Veškerá terminologie a zkratky jsou nakonec zveřejňovány v rámci standardizačních dokumentů, které jsou zpracovávány podle platných zásad uvedených v AAP-3.

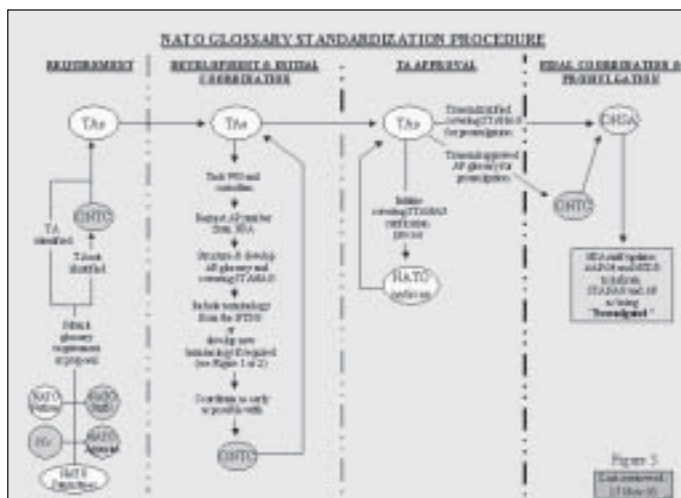
Tím, že jsou tyto dokumenty vyhlášovány za platné (*promulgation*), je naplněna podmínka jejich schválení prostřednictvím ředitele NSA.

Hlavními aktéry jsou pak jednotlivé odborné orgány (TAs), které zodpovídají za vypracování příslušné spojenecké publikace. Tento proces je dobře známý z problematiky přístupu (ratification) a zavádění (implementation) standardizačních dohod (STANAGs – Standardization Agreements).

Celkové schéma je ukázáno na následujícím obrázku (**schéma 3**).

Jedním z hlavních odborných orgánů je Vojenský výbor NATO (MC – Military Committee). Tento vojenský výbor sehrává v oblasti standardizace velmi důležitou úlohu, neboť zodpovídá za veškeré otázky v oblasti operační standardizace.

K tomu má výkonný prvek, kterým je Agentura NATO pro standardizaci (NSA). Na základě směrnic Vojenského výboru MC 20/10 je tato agentura pověřena výkonem všech prací, spojených právě s rozvojem a správou standardizačních dohod a spojeneckých publikací. V tomto smyslu je zodpovědná i za řízení problematiky terminologie Vojenského výboru.

K výkonu této funkce byla převedena bývalá terminologická konference NATO (NTC) na **terminologickou konferenci Vojenského výboru** (MCTC), jejímž řízením je pověřen rovněž koordinátor terminologie (CT) v rámci NSA. Tato konference má za úkol udržovat dříve zmíněný sborník pojmů s definic NATO AAP-6.

Z uvedeného vyplýva, že koordinátor NATO pro terminologii je zároveň koordinátorem Vojenského výboru pro oblast operační standardizace: **NTC = MCTC**.

Pro dokument AAP-6 „Terminologický slovník pojmů a definic v NATO“ (anglicky a francouzsky) není potřeba uvádět další podrobnosti. Je základním terminologickým dokumentem a je v resortu poměrně známou publikací.

Proces tvorby terminologie v rámci tohoto dokumentu se ale částečně změnil. Byly odbourány panely anglicky a francouzsky mluvících zemí a vše je projednáváno na plenární úrovni. Místo tří zasedání za rok budou jen dvě jednání na plenární úrovni.

Dále se změnila doba možného vznesení námitek po jednání na plenární úrovni. Tato doba byla dříve 90 dnů a byla snižena na 60 dnů. V angličtině je používán pro označení této lhůty pojem „*Grace Period*“.

Po uplynutí této doby bude nová terminologie upravena v databázi NATO. Nová publikace AAP-6 se ale zatím předpokládá vydat až na konci roku. Vydání v rámci NATO bude jen v elektronické podobě.

Tento nový postup byl zahájen na březnovém zasedání 2004 panelu anglicky mluvících zemí. Červnové plánované plenární zasedání se přesouvá na jednání v říjnovém termínu, kdy dříve probíhalo jednání panelu francouzsky mluvících zemí. Předpokládá se tedy perioda března a října pro jednotlivá plenární zasedání.

Samostatnou kapitolou jsou jednací jazyky. Jak je dobře známo v NATO jsou jednacími jazyky angličtina a francouzština. Na obou plenárních zasedání budou projednávány pojmy v obou těchto jazycích současně, jako to probíhalo dříve na plenárním zasedání. Avšak jednací jazyky se budou střídat, tj. jedno jednání bude probíhat převážně v angličtině a druhé převážně ve francouzštině.

Obr. 2

- AAP-6 (2004)	- AAP-6
- AMedP-5(S)	- Vyrobní logistika
- AOMP	VTUO
- Datostrelectvo	VTUE
- Elektronický boj	STANAG 6020
- Elektronika	VTUO
- Finance	VTUO Jancova
- Chemické vojsko	VTUAPVO
- Korozce I	VTU VM
- Korozce II	VTUO
- Letectví	VTU PV
- Munice	2004
- Paliva	SLAVJ
- Pozemní vojsko	VTU VM
- Souhrnný slovník PV	
- Strategie	
- Taktika	
- Vojenská geografie	
- Zbraně	
- Zeměpis vojska	

Obr. 3

V rámci našeho odboru jsme přistoupili k širokému zveřejňování všech terminologických produktů prostřednictvím informačního systému standardizace.

Vlastní dokument AAP-6 „Terminologický slovník pojmů a definic v NATO“ (anglicky a francouzsky) je v elektronické verzi dostupný v prostředí Word, a také Multiterm i na stránkách html. Uživatelé mají možnost volby přístupu k těmto dokumentům on-line.

Nové stránky informačního systému v oblasti terminologie byly upraveny a jejich vzhled je následující (viz **obr. 2**).

Pod tlačítkem „Přehled dostupných produktů“ nalezneme nabídnuté slovníky. Pokud chceme prohledávat více slovníků, které jsou k dispozici na síti v prostředí Multiterm, stiskneme tlačítko dole na schématu.

Tím se dostaneme do jiného prostředí a bez nutnosti se přihlašovat máme k dispozici vyjmenované slovníky.

Výhodou tohoto prostředí je, že prohledávání můžeme provádět podle zvolených jazyků, což u ostatních prostředí nelze. Dále je možné slovníky prohledávat tzv. *fuzzy* prohledáváním. Tím je míněna skutečnost, že nemusíme znát přesně znění hledaného hesla, ale postačuje skupina alespoň tří písmen.

V prostředí Multiterm jsou na našem serveru k přímému přístupu slovníky uvedené na **obr. 3**.

Po prokliknutí na zvolený slovník je možné zahájit jejich prohledávání. Kromě této síťové verze máme k dispozici databáze pro tzv. pracovní stanice, kdy je Multiterm nainstalován samostatně na příslušném PC.

Tyto databáze volně zájemcům poskytneme, pokud mají tento software nainstalován. Takto je k dispozici na našem odboru zhruba 40 slovníků, a to včetně produktů, které byly zpracovány prostřednictvím projektů českého obranného výzkumu.

Závěr

Je samozřejmé, že proces správy vojenské terminologie je nekonečný a neustále do něj budou vstupovat nové skutečnosti. Právě probíhající reforma našich ozbrojených sil na úrovni ministerstva obrany a generálního štábu tento proces výrazně ovlivní.

Chceme i nadále spolupracovat se všemi zainteresovanými složkami, které s vojenskou terminologií přicházejí do kontaktu a poskytovat celému resortu výstupy, které odpovídají nejnovějším terminologickým trendům v NATO.